

Araştırma Makalesi / Research Article

BELEDİYELERİN ÇEVRESEL YÖNETİŞİM ALGISI: ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ¹

Emine SANCAK*

Alper BİLGİLİ**

ÖZ

Çevre, günümüzde sadece devletler tarafından değil aynı zamanda özel sektör ve sivil toplumun da katılımıyla bütüncül bir biçimde ve ortak akıl çerçevesinde ele alınması gereken bir konu haline gelmiştir. Yönetişim, yönetim süreçlerine devletlerin yanında sivil toplum ve özel sektör gibi hükümet dışı aktörlerin de katılımını gerektiren yapı veya düzen olarak adlandırılmaktadır. Çevresel yönetim ise çevresel konulara ilişkin alınacak karar ve oluşturulacak politika süreçlerinde tüm aktörlerin etkin bir biçimde katılımını gerektiren bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Türk Kamu Yönetimi'nde 2000'li yıllarda "Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı" ile gündeme gelen reform çalışmaları başta yerel yönetimler olmak üzere birçok alanda değişiklik meydana getirmiştir. Bu kapsamda yerel düzeyde yönetişimin güçlendirilmesi amacıyla katılımcılığı, şeffaflığı ve etkinliği sağlamak adına değişiklikler yapılmıştır. 1997 yılında başlatılan Yerel Gündem 21 Programı ve 2005 yılında 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan Kent Konseyleri yerel düzeyde yönetim çalışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın problemini; "Yönetişim süreciyle beraber katılımcı yönetim anlayışına uyum sağlamaya çalışan belediyeler bu anlayışı çevre yönetimi süreçlerine yansıtılabilmiş midir?" sorusu oluşturmuştur. Çalışma nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmış ve yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilen veriler MAXQDA Analytics Pro 2020 programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu kapsamda yapılan analiz sonucunda "Katılımcıların yönetim kavramına dair bilgi düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiş, ancak Çanakkale Belediyesi çevre yönetimi süreçlerine katılımcı yönetim anlayışını yansıtılabilmştir." sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Yerel Yönetimler, Çevresel Yönetişim, Çevre Sorunları, Çevre Politikaları.

¹ "Yerel Yönetimlerin Yönetimden Yönetişime Geçiş Sürecinde Çevresel Yönetişim Algısı: Çanakkale Belediyesi Örneği" başlıklı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü. ORCID: 0000-0002-3402-0814

** Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü. ORCID: 0000-0002-9341-0601

ENVIRONMENTAL GOVERNANCE PERCEPTION OF MUNICIPALITIES: THE CASE OF CANAKKALE MUNICIPALITY

Abstract

The environment has become an issue that needs to be addressed in a holistic manner and within the framework of common reason, with the participation of states the private sector and civil society. Governance is called a structure or order that requires the participation of non-governmental actors, such as civil society and the private sector, as well as states in management processes., on the other hand, environmental comes to the fore as an element that requires the effective participation of all actors in the decision-making and policy processes that will be created on environmental issues. In the 2000s, the reform efforts raised in the Turkish Public Administration with the 'Basic Law on Public Administration' have brought about changes in many areas, especially in local governments. In this context, changes have been made to ensure participation, transparency and effectiveness in order to strengthen governance at the local level. The Local Agenda 21 program, launched in 1997, and the city councils contained in the Municipal Law No. 5393 in 2005 are characterized as governance studies at the local level. The problem of the research is when: "have municipalities that are trying to adapt to the participatory management approach together with the governance process been able to reflect this understanding in environmental management processes?" question arises. As a result of the analysis conducted within this scope, this question was found to be "the participants' level of knowledge about the concept of governance is low, but Çanakkale Municipality was able to reflect the participatory management approach to environmental management processes." has found the answer in the form.

Keywords: Governance, Local Governments, Environmental Governance, Environmental Problems, Environmental Policies.

GİRİŞ

Uygarlığın başlangıcından itibaren doğa ve insan arasında ilişki var olmuştur. Sanayi devrimine kadar geçen süre içerisinde bu ilişkinin kısmen doğa ile uyum içerisinde devam ettiği görülmektedir. Ancak sanayi devriminden itibaren bu uyum hızla bozulmaya başlamıştır. Çevre ve içerisinde yaşamını sürdüren diğer canlı varlıklar sanayi faaliyetlerinin yıkıcı sonuçlarından kaçamamış, çevre tahribatı gün geçtikçe artmaya devam etmiştir. 1960'lı yıllara kadar çevre koruma düşüncesi doğa koruma, hayvan ve bitki varlıklarının korunması ve ormanların korunması gibi konularla sınırlı kalmıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllar çevre konusunun düşünsel alanda tartışıldığı, önemli eserlerin yankı uyandırdığı ve araştırmaların yoğunlaştığı dönem olmuştur (Kaplan, 1999: 108). Çevresel konulara ilişkin tahribatın uluslararası alanda tartışılmaya başlanması ancak 1972 yılında düzenlenen Stockholm Çevre Konferansı ile mümkün olmuş ve bu konferans ile küresel alanda çevre sorunlarına dikkat çekilmiştir. Konferansın ardından çevre konusunda faaliyetler yürütmek üzere yetkilendirilen uluslararası örgütler ortaya çıkmıştır. Stockholm Çevre Konferansı'nın sonrasında birçok konferans düzenlenmiş ve uluslararası çevre anlaşmaları imzalanmıştır.

Stockholm Çevre Konferansı'nın düzenlendiği 1972 yılından günümüze kadar geçen süre içerisinde uluslararası alanda düzenlenen bu konferanslarda ve belgelerde çevrenin korunmasına yönelik tüm faaliyetlerde devletlerarası iş birliğinin sağlanması gerekliliği vurgulanmıştır. Dolayısıyla çevre sorunlarının çözümünde alınacak kararlar, oluşturulacak politikalar ve yürütülecek faaliyetler bütün aktörlerin katılımını ve iş birliğini gerektirmektedir. Yönetişim kavramı bu noktada önem kazanmaktadır. 1989 yılında bugünkü kullanım şekliyle Dünya Bankası'nın ortaya attığı yönetim kavramı, çok sayıda ve çeşitli aktörün etkileşimine dayanan yönetme biçimi anlamına gelmektedir. Çalışmanın konusu bu noktada çevresel yönetime odaklanmaktadır. Çevresel yönetim, çevresel konulara ilişkin tüm karar alma ve uygulama süreçlerinde bütün aktörlerin katılımını gerektiren yapı ya da düzen anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle çevresel yönetim, çevresel konuların ele alınmasında ilgili tüm paydaşların etkin bir biçimde katılımını gerektiren ve çevresel bilginin şeffaflığını sağlayacak ortaklıkların hayata geçirilmesini amaçlamaktadır.

Çevre sorunlarının bütün insanlığın ortak paylaştığı konuları oluşturması, bu sorunların çözümünde ortaya koyulacak çabaların yine “ortak akıl” çerçevesinde ele alınmasını gerektirmektedir. Çevresel yönetim bu noktada önem kazanmaktadır. Çevresel yönetim küresel, ulusal, bölgesel veya yerel düzeylerde ele alınabilmektedir. Çalışma, çevresel yönetim anlayışının yerel düzeyde uygulanabilirliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Dolayısıyla iklim krizi gibi ulusları aşan çevre sorunlarını ortak bir payda içerisinde uluslararası alanda ele alan Devletler aynı zamanda yerel düzeyde de bu sorunlarla başa çıkmanın yollarını aramaktadır. Şüphesiz ki her ne kadar bir takım çevre sorunları evrensel nitelik taşısa da bu sorunların ortaya çıkışı yerel unsurlar içermektedir. Dolayısıyla yerel anlamda çevreyi ele almak, çözüm üretmek ve çevrenin geliştirilmesi için faaliyetlerde bulunmak önem kazanmaktadır. Zamanla çevre yönetimini de gündemine alan yerel yönetimler çevre koruma girişimlerinde bulunmaya ve kendi görev alanları içerisine çevreyi de dahil etmeye başlamışlardır. Sonuç olarak çalışma, çevresel yönetim anlayışının yerel düzeyde uygulanabilirliğini ortaya koymayı amaçlamış, yerel düzeyde ortaya çıkan çevre sorunlarının ele alınmasında ve bu sorunların çözümüne ve iyileştirilmesine yönelik çabalarda kısacası yerel çevre yönetiminde yönetim yaklaşımının uygulanabilirliğini araştırmaktadır.

“Yönetim süreciyle beraber katılımcı yönetim anlayışına uyum sağlamaya çalışan belediyeler bu anlayışı çevre yönetimi süreçlerine yansıtabilmiş midir?” sorusu çalışmanın problemi oluşturmuştur. Tespit edilen bu problemden yola çıkılarak bu araştırmanın amacı, “Çanakkale Belediyesi ve Kent Konseyi Çevre Meclisi bünyesinde bulunan katılımcıların çevresel yönetim ile ilgili deneyimlerini, düşüncelerini ve problemlerini anlamak” olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Çanakkale Belediyesi personeli, Belediye Meclis Üyeleri ve Kent Konseyi Çevre Meclisi üyelerinden oluşan 16 katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde ses kaydı alınmış, bu veriler Microsoft Word Programı ile yazılı hale dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler MAXQDA Pro 20 programı ile içerik analizine tabi tutulmuş ve analiz sonucunda ortaya konulan tablolar yorumlanmıştır.

1. ÇEVRE POLİTİKALARINA KATILIMCI PERSFEKTİFTEN BAKIŞ

Devletler, ulusal veya uluslararası kuruluşlar insan yaşamını önemli ölçüde etkileyen çevrenin korunmasını, geliştirilmesini ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla birtakım amaçlar ve ilkeler belirlemektedir. Çevre politikası

olarak adlandırabileceğimiz bu amaç ve ilkeler çevrenin korunmasını için yol haritası sunmaktadır. Ancak çevre politikalarını belirlemek kadar bu politikaların hayata geçirilmesinde faydalanılacak araçları belirlemek de bir o kadar önemli konudur. Çevre politikalarını hayata geçirmek amacıyla sıklıkla kullanılan araçlar düzenleyici, ekonomik ve katılımcı araçlar başlıkları altında toplanmıştır. Ancak bu sınıflandırma içerisinde çalışma açısından önem taşıyan başlık katılımcı araçlardır. Keleş' göre (2009: 367-389) çevre politikalarının katılımcı yaklaşıma göre oluşturulması için iki yol izlenmektedir. İlk olarak, karar ve yönetim süreçlerinin demokratik hale getirilmesi gerekmektedir. Bu demokratikleşme vatandaşların bu süreçlere katılımının sağlanması ile gerçekleştirilebilir. İkinci olarak ise, devlet çevre yönetimi yapılarını dönüştürmelidir. Çeşitli aktörlerin paydaş olarak politika süreçlerine katılmasını gerektiren yönetim mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu yolları izleyen politika yapıcılar, örneğin, yerel çevresel bir sorunla ilgili görev ve sorumluluklarını sivil toplum kuruluşları (STK) ile paylaşabilir veya bu sorunla ilgili halka danışarak çözüm yolları üretebilir (Keleş vd., 2009: 389). Çevre yönetimine katılma veya çevre bağlamında katılma hakkı, birey ve toplulukların çevre konusunda yönetimin alacağı ve uygulayacağı kararlara katılabilmelerini ifade etmektedir. Bu çerçevede içerisinde katılma, bireyleri etken bir yurttaş haline getirmektedir (Ertürk, 2012: 445). Çevrenin korunması işlevi, oy verme, vergi ödeme, yasaklara uyup çevreyi kirletmeme gibi geleneksel ödevlerin dışına çıkmıştır (Turgut, 2017: 170).

Şüphesiz siyasal parti faaliyetleri ve oy verme siyasal katılmanın en temel araçları arasındadır. Fakat katılımcı eleştiri tam da bu noktada cereyan etmektedir. Belirli aralıklarla yapılan seçimlere katılmak ve oy kullanarak irade beyanında bulunmak gerçek bir katılma olarak görülmemektedir. Asıl katılma oy vermenin ötesindedir. Gerçek katılma, önceden alınmış kararların onaylanmasından ziyade, vatandaşların kararların alınmasından önce de siyasal sürece aktif olarak katılımını ifade eder (Erdoğan, 2010: 315). Dolayısıyla bahsi geçen katılım, karar alma süreçlerinin hem öncesinde hem sonrasında tüm aşamalarda aktif rol almayı gerektiren bir kavramı ifade etmektedir. Bu çalışma çevre politikalarına bu perspektiften bakmaktadır. Çevre politikalarının katılımcı yaklaşıma göre oluşturulması için iki yol izlenmektedir. İlk olarak, karar ve yönetim süreçlerinin demokratik hale getirilmesi gerekmektedir. Bu demokratikleşme vatandaşların bu süreçlere katılımının sağlanması ile gerçekleştirilir. İkinci olarak ise, devlet

çevre yönetimi yapılarını dönüştürmelidir. Çeşitli aktörlerin paydaş olarak politika süreçlerine katılmasını gerektiren yönetim yapıları oluşturulmalıdır. Bu yolları izleyen politika yapıcılar, örneğin, yerel çevresel bir sorunla ilgili görev ve sorumluluklarını sivil toplum kuruluşları ile paylaşabilir veya bu sorunla ilgili halka danışarak çözüm yolları üretebilir (Keleş vd.,2009:367-375).

Çevresel konularda katılımın sağlanması gerekliliğine, çevre konusunda günümüze kadar gerçekleştirilen birçok konferansta ve düzenlenen çoğu sözleşmede yer verilmiştir (Bknz: Rio Deklarasyonu 10., İklim Değişikliği Çerçeve sözleşmesi 6., Biyolojik Çeşitlilik Anlaşmasının 14., “İstedığımız Gelecek” belgesinin .43.,44.,45.,46.,49.,50.,51. maddeleri). Ancak katılımın sadece yasalarda veya sözleşmelerde yer alması ve uygulanması da yeterli gözükmemektedir. Bilinçli yerel yönetimler kendilerine özgü katılım mekanizmalarını ayrıca yaratmak zorundadırlar (TOKİ ve IULA-EMME, 1993: 45). Böylece karar verme mekanizmaları daha geniş toplumsal tabana dayandırılarak mevcut çevre politikalarının süreklilik ve işlerlik kazanması daha mümkün görünmektedir (Uysal, 1984: 32). Bu noktada hükümetler, katılımı etkin bir şekilde sağlamak amacıyla araçlar geliştirmeli ve bu araçları çevresel politikalar oluştururken kullanmalıdır. Hükümetlerin ilgili kurumlarca yürüttüğü çevresel politikaların karar alma süreçlerine katılımını sağlamak amacıyla yaygın olarak kullandığı katılımcı araçlar Tablo 1’de örneklendirilmiştir (Keleş vd., 2009:403-404):

Tablo 1: Katılımcı Araçlar

PLANLAMA	Planlamanın katılımcı bir araç olmasının sebebi, planlamanın ve plan kararlarının uygulanması sürecinin ilgili paydaşların katılıma açık olmasıdır.
HALKA DANIŞMA	Belirli konularda kararların alınmasından önce halkın görüşlerine ve önerilerine başvurulmasıdır.
POLİTİKA GÖRÜŞMELERİ	Çeşitli sorun alanlarını içinde bulunduran kapsamlı bir politikanın ilkeleri saptanırken ya da bir politika stratejisi oluşturulurken ilgili kesimlerin görüş ve önerilerine başvurulmasıdır.
BİLGİ EDİNME HAKKI	Çevre açısından bilgi edinme hakkı, kişilerin ve ya ilgililerin , çevreyi bozma olasılığı bulunan projeler hakkında bilgi sahibi olması, haberdar edilmesi anlamına gelmektedir (Ertürk, 2012:442).

YARGI YOLUYLA KATILIM	Vatandaşların yargı organlarını harekete geçirmesi, çevre politikalarına halkın katılımını sağlayan etkili bir yöntemdir.
GÖNÜLLÜ UYGULAMALAR	Gönüllü uygulamalar ne finansal teşvik ne de yasal düzenlemeler olmadan çevreyi korumak için bireylerin veya kurumların bir şeyler ortaya koyma çabasıdır (Carter,2007:329).

Bunların yanı sıra çevre konusunda görev ve sorumluluğu bulunan her kurum ve kuruluş halk, sivil toplum ve özel sektör gibi katılım aktörlerini sürece dahil etmek amacıyla farklı katılım araçları kullanabilmektedir (Keleş vd., 2009: 389).

2. YÖNETİŞİM, YEREL YÖNETİŞİM VE ÇEVRESEL YÖNETİŞİM KAVRAMLARI

Yönetenler ve yönetilenler arasında çift taraflı iletişim modelinin olması gerektiğini vurgulayan yönetim kavramı (Yıldırım, 2011: 4), bugünkü anlamda ilk kez 1989 yılında Dünya Bankası'nın (DB) yayınladığı Afrika'nın kalkınmasını ele alan bir raporda kullanılmıştır (Sobacı, 2007: 220). "Aşağı Sahra Afrikası: Krizden Sürdürülebilir Büyümeye" isimli bu raporda, özel sektör ve piyasa mekanizmalarının hesap veren bir yönetim şeklini, güvenilir bir adalet sistemini ve etkili bir kamu servisini içeren iyi yönetim ile ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (WB, 1989: XII). Kooiman'a (1993: 2) göre yönetim; toplumları yönlendirmek, kontrol etmek ve yönetmek amacıyla sosyal, politik ve yönetim aktörlerinin ortaya koydukları amaca dönük bütün eylemleri ifade etmektedir. Farklı araştırmacıların yönetim tanımlamalarını yaparken üzerinde en çok durduğu konu, yönetişimin toplumdaki her kesimin önemli ölçüde katılımına imkân tanıyan bir kavram olduğudur. Yönetişimi bir yönetim felsefesi veya yaklaşımından ziyade bir model olarak ele alan yaklaşımlarda katılıma ve çok taraflılığa vurgu yapılmaktadır (Gündoğan, 2013: 18; Gündoğan, 2004: 13).

Yönetişim anlayışı, yerelleşme eğilimleri ile ön plana çıkan yerel yönetimler için de söz konusu olmaktadır. Yönetişim anlayışının yerel yönetimlere entegre edilmesi de yerel yönetim kavramını ortaya çıkarmaktadır (Parlak ve Sobacı, 2012: 238). Yerel halk ihtiyaçlarına en uygun şekilde hizmet sunacak olan yönetimi seçerek iş başına getirmektedir fakat temsili demokrasi olarak adlandıracağımız bu yapı günümüzde yetersiz kalmaktadır. Günümüzde vatandaşların sadece

seçim süreçlerine katılımından ziyade daha katılımcı mekanizmalar ile yönetimde söz sahibi olması gerekliliği tartışılmaktadır. Bu noktada yerel yönetim yerel yönetimler için bu mekanizmaları sağlayacak bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Göymen'e göre (2010: 92) yönetim kavramı çerçevesinde amaçlanan yerel yönetimlerin her şeyi yapması değil, toplumdaki diğer aktörleri bir ortaklık anlayışı içerisinde yapabilir kılmaktır. Eğer sözü edilen ortaklık gerçekleşebilirse, bir kentte bulunan yerel halk ve diğer grupların kente karşı bağlılıkları artacaktır. Yerel yönetim ve mekanizmalarıyla sağlanacak olan etkin ve katılımcı anlayış, hem yerel yönetimlerin faaliyetlerine meşruiyet kazandıracak hem de temsili demokrasinin eksikliklerini de bir ölçüde giderilebilecektir.

Diğer yandan çalışmanın temel kavramlarından biri olan çevresel yönetim kavramını da ele almak gerekmektedir. Çevre sorunlarının yarattığı olumsuz etkileri hafifletmek veya ortadan kaldırmak amacıyla günümüze kadar 50 yıllık bir süreç içerisinde çeşitli kavramlar, çözümler, araçlar, uygulamalar ve görüşler ortaya atılmıştır. Çevresel sorunların giderek artması ve çeşitlenmesi sebebiyle bu sorunların yarattığı ekonomik, toplumsal ve siyasal birçok etki özellikle son yıllarda tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Bu durum uluslararası ve sınır tanımayan çevre problemlerini çözmek amacıyla uluslararası tüm kuruluşları hızlı ve etkili uygulama arayışlarına yöneltmiştir. Çözüm arayışları sonucunda ortaya çıkan önemli bir yaklaşım çevresel yönetiştir (Yalçın, 2009: 306-307). Carter (2002: 226)'e göre çevresel yönetim, hükümetlerin hem politika kararlarını alma şekillerini hem de bu politikaları uygulamak için kullandıkları araçları değiştirmelerini ve bu doğrultuda kendilerini dönüştürmelerini gerektiren bir yapıyı ifade etmektedir. Aynı zamanda Carter, çevresel yönetimin hükümet genelinde çevresel kaygıların koordinasyonunun iyileştirilmesini ve çevresel hususların her sektörde rutin karar verme sürecine dahil edilmesini içerdiğini ifade etmiştir. Çevresel yönetim adı altında gerçekleştirilen uygulamalar, karar alma süreçlerinde tüketiciden başlayarak STK'lara kadar olan katılımcıların geniş bir tabana yayılmasını hedeflemektedir (Bal vd., 2015: 186). Çevresel yönetim toplum ve doğa arasındaki etkileşimi belirleyen bir dizi kural, uygulama, kurum ve politika olarak tanımlanmaktadır. Kavram, iklim değişikliğinden ozon tabakasının incelmeye kadar küresel, ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte artan çevre sorunlarının yönetiminde önemli etkisi olan aktörler (hükümetten STK'lara) tarafından geliştirilen girişimleri vurgulamaktadır (Yıldırım ve Ayna, 2018: 415).

3. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİŞİM: YEREL GÜNDEM 21 VE KENT KONSEYLERİ

Yönetişim kavramı Türkiye gündeminde 1996'da İstanbul'da yapılan Habitat II Konferansı ile yer almaya başlamıştır (Güler, 2003: 110). Konferans sonucunda ortaya çıkan "Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı" adlı raporun "*Türkiye Deneyinin Başarılı Örnekleri*" başlığı altında, yönetim ile ilgili Türkiye'de gerçekleştirilen adımlar ortaya konulmuştur. Bu raporda, Aliğa ve Çeşme Belediyeleri'nin örgütlediği kent meclisleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Çocuk ve Kadın Meclisleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Danışma ve Gençlik Meclislerinin yerel düzeyde katılımın başarılı örneklerini oluşturduğu ifade edilmiştir (Habitat II, 1996: 69). Habitat II etkinliği ardında şu fikirleri bırakmıştır: insan yerleşmeleri hakça, sürdürülebilir, yaşanabilir kılınmalıdır. Bu üç amacı gerçekleştirebilmek için "yurttaş bilinci, yapabilir kılma stratejisi, çok aktörlü yönetim" araçları kullanılmalıdır (Tekeli, 1998: 221-223; Densenko, 1998: 251-252, 363). Habitat II Konferansı Türkiye'de sivil toplum adına da önemli bir yerde durmaktadır. İlk defa Habitat II Konferansının hem öncesinde hem de sonrasında Türkiye'nin iki farklı kesimini temsil eden STK'lar ortak bir etkinlikte bir araya gelmişlerdir. Konferansa dair tartışmalar sayesinde sivil toplum kavramı Türkiye gündemine girmeyi başarmıştır (Gümüş, 2009 ve Doğan, 2002'den aktaran; Arslan, 2010: 270).

Türkiye'de yerel düzeyde yönetim modelini ele aldığımızda Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri karşımıza çıkmaktadır. Yerel Gündem 21 (YG-21), 1992 yılında düzenlenen Rio Konferansı'nın bir çıktısı olan Gündem 21'in 28. bölümünde yer almaktadır. Bu bölümde yer alan eylemler kısmındaki ifadeler ile yerel yönetimlere vatandaşları, yerel örgütleri ve özel teşebbüsleri ile diyaloga girerek kendi YG-21'lerini oluşturmaları konusunda çağrıda bulunmaktadır. Türkiye'de buna paralel olarak iki gelişme meydana gelmiştir. Bunlardan ilki yerel yönetim kurumları ve çeşitli STK'ların hazırladığı Ulusal Gündem 21 (UG-21) Planıdır. Bu Plan 2002 yılında Johannesburg'da düzenlenen Dünya Zirvesinde sunulmuştur. İkinci olarak ise bazı belediyeler bu gelişmeleri yakından izleyerek kendi YG-21 planlarını hazırlamışlardır (Aliğa 1995; Bursa 1996; Antalya 1997; Urla 1997; Çeşme 1998). YG-21 sürecine 1992 yılında düzenlenen ve YG-21'lerin ortaya çıkmasına vesile olan Rio Konferansı'nın hemen sonrasında dahil olmayan Türkiye, YG-21 uygulamaları ile ancak 1996 yılında düzenlenen BM Habitat II İnsan

Yerleşimleri Konferansından sonra tanışmaya başlamıştır. Gerek Johannesburg'da sunulan Ulusal Gündem 21 gerekse Rio Konferansından sonra bazı kentlerde başlayan YG-21 uygulamaları 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II Konferansı ve bu Konferans sırasında ortaya koyulan sürdürülebilirlik, hakkaniyet ve yaşanabilirlik ilkelerinin yol göstericiliğinde ilerlemiştir (Göymen, 2010: 203-210). Türkiye'de Yerel Gündem 21 Programı'na katılan yerel yönetimlerin sayısı 1997 yılında başlatılan Birinci Aşama Projesinde 9 kent (Bursa, İzmir, Antalya, Adıyaman, Ağrı, Harran, Trabzon, Gölbaşı ve Çanakkale) ile sınırlı iken günümüzde bu kent sayısı artmış, neredeyse Türkiye'nin tüm illerini kapsar hale gelmiştir.

YG-21 Programı'nın ortağı olan tüm kentlerde çeşitli katılımcı yapılar görülmektedir. Bu yapılar; kamuoyu yoklaması, halk toplantıları, dilekçe, planlama çemberleri vb. gibi birçok isim alarak çeşitlenebilmektedir. Ancak sayılan bu katılımcı yöntemlerin dışında, YG-21'lerin amacını gerçekleştirmede kullanılan en yaygın yöntemlerin başında Kent Konseyleri gelmektedir (Emrealp, 2005: 32). Kent Konseyinin temel amacı yerel katılımı sağlayabilmektir. Konseyler yerel katılımı sağlayarak halkın, özel sektörün ve STK'ların yönetim sürecine dahil olmasına imkân tanımaktadır. Bu şekilde yerel yönetimlere karşı ilgili paydaşların güveni kuvvetlenmektedir (Kastellioglu, 2015: 226). Türkiye Cumhuriyeti 58. Hükümetinin kurulmasından önce Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, iktidarda oldukları dönemde uygulayacakları bir yıllık Acil Eylem Planını açıklamıştır. Bu kapsamda AKP tarafından, yerel düzeyde sivil toplum katılımını sağlayacak Kent Konseylerinin kurulacağı Acil Eylem Planı içerisinde taahhüt edilmiştir. Kent Konseyleri, AKP Acil Eylem Planıyla ilk defa siyasi gündemin ana maddeleri içerisinde yer almış ve Kamu Yönetimi Reformu çalışmaları çerçevesinde yoğun bir şekilde tartışılmıştır (Soygüzel, 2015: 9). Bu gelişmeleri takiben Türkiye'de Kent Konseyleri 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca oluşturulmuştur. Bu maddeye göre (Güneş ve Beyazıt, 2012: 129):

“Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır (RG: 13.07.2005: 25874)”.

Ayrıca, kent konseylerine yürüteceği faaliyetler konusunda Kanunda sayılan çeşitli kurum ve kuruluşlar, STK'lar veya üniversiteler destek sağlayabilmektedir. Kent Konseylerinde görüşülen konular belediye meclisince ilk toplantıda ele alınmakta ve değerlendirilmektedir. Görüldüğü gibi 76. maddenin bakış açısı yerel yönetimi gerçekleştirmeye yöneliktir. Bu düzenleme geçmişle kıyaslandığında belediye veya kent yönetimi anlayışında yeni ve radikal bir sayfa açmaktadır (Kaypak, 2011: 140). Aynı zamanda 76. madde incelendiğinde kent konseylerinin amaçlarından birinin de çevreye duyarlılık ilkesini hayata geçirmek olduğu görülmektedir. Bu ifade çevresel yönetimi destekler niteliktedir. Diğer bir önemli nokta, kent konseylerine katılım sağlayacak kurum ve kuruluşların yelpazesinin oldukça geniş tutularak her kesimden temsilin ve katılımın amaçlanmasıdır. Belediye Kanununun gerekçesine göre bu madde sivil bir danışma mekanizması olarak değerlendirilmiştir. Yine gerekçeye göre kent konseylerinin sivil bir yapı olması ve bu konuda gösterilen hassasiyet de göz önünde bulundurularak kent konseylerini düzenleyen 76. maddenin ayrıntılı düzenlenmesinden kaçınılmış ve sadece genel ilkeler belirtilmiştir (TBMM, 2005).

4. ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. Yöntem

“Yönetişim süreciyle beraber katılımcı yönetim anlayışına uyum sağlamaya çalışan belediyeler bu anlayışı çevre yönetimi süreçlerine yansıtabilmiş midir?” sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu problem doğrultusunda çalışma aşağıda sıralanan araştırma sorularına cevap aramaktadır:

1. Çanakkale Belediyesi için yönetim ne ifade etmektedir?
2. Çanakkale Belediyesinde yönetim anlayışı uygulanabilmekte midir?
3. Çanakkale Belediyesi çevreci belediyecilik anlayışı ile yönetilmekte midir?
4. Çanakkale Belediyesi iç ve dış paydaşlarla ilişki kurarak onların çevresel kararlara ve politikalara katılımını sağlamakta mıdır?
5. Çanakkale Belediyesi çevresel faaliyetleri yürütürken ilgili iç ve dış paydaşlar ile iş birliği/danışma süreçleri içerisinde bulunmakta mıdır?
6. Çanakkale Belediyesi'nin belirttiği iç ve dış paydaşlar hangi yollar ile çevresel katılımı gerçekleştirmektedir?

7. Çanakkale Belediyesinde çevresel bilgilerin şeffaflığını sağlamakta mıdır? Sağlanıyor ise çevresel bilgiye erişim yolları nelerdir?
8. Çanakkale Belediyesi çevre konusunda kurum içi yapılanmayı sağlayabilmiş midir?

Bu araştırmanın amacı Çanakkale Belediyesi ve Kent Konseyi Çevre Meclisi bünyesinde bulunan katılımcıların çevresel yönetim ile ilgili deneyimlerini, düşüncelerini ve problemlerini anlamaktır. Bunun yanı sıra araştırmada yönetim yaklaşımının, Çanakkale Belediyesi bünyesinde ve çevresel konular kapsamında uygulanabilirliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Günümüzde karşılaştığımız canlı ve cansız varlıkları tehdit eden pek çok çevre krizi bulunmaktadır. Bu krizlerin üstesinden gelebilmek yine bu problemlere doğrudan veya dolaylı bir biçimde katkısı bulunan insanoğlu sayesinde olacaktır. Elbette ki çevre sorunlarının ortaya çıkmasında ve artış göstermesinde herkes eşit bir biçimde pay sahibi değildir. Ancak şüphesiz, çevre sorunlarının sebep olduğu olumsuz sonuçlardan kimse kaçamayacaktır. Dolayısıyla burada bir genel menfaat söz konusudur. Bu sebeple araştırma, çevre sorunları ile mücadele etmek amacıyla ortaya konulan girişimlerin “ortak akıl” çerçevesinde nasıl ele alınacağı konusunda yönetim yaklaşımını başat noktaya koymaktadır. Küresel, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde uygulanacak olan çevresel yönetimin, çevre konularının ele alınmasında önemli rol oynayacağı düşünülmektedir. Araştırma bu anlamda önem taşımakta ve literatüre bir katkı sunacağı varsayılmaktadır.

Çalışma nitel araştırma yöntemi şeklinde tasarlanmış, bu doğrultuda yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Sorulan soruların önceden kestirilebilir veya kısa yanıtlara neden olabilecek şekilde hazırlanmasından kaçınılmıştır. Bu kapsamda 15 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Bu araştırmada kullanılan ilk örnekleme yöntemi ise amaçlı örnekleme yöntemidir. Amaçlı örnekleme yöntemi kendi içerisinde birçok türe ayrılmaktadır. Araştırmada kullanılan tür ise ölçüt örnekleme türüdür. Ölçüt örneklemede temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların incelenmesidir. Burada bahsi geçen ölçüt veya ölçütleri araştırmacı kendi oluşturulabileceği gibi, daha önceden hazırlanmış olan bir ölçütü de kullanılabilir. Bu araştırmada kullanılan ölçüt “çevresel konularla doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilişkisi

bulunmak” olarak belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 122). Araştırmada ikinci olarak kullanılan örnekleme yöntemi kartopu örnekleme yöntemidir. Kartopu örneklemede araştırmacı önce hedef evrenden bir öge veya az sayıda öge belirlemektedir. Bu belirlenen ögeler genelde araştırmacının kolay bir biçimde ulaşabileceği ögelerdir. Araştırmacı belirlenen ögelerle çalışmasını gerçekleştirirken, ögelere bildikleri ve çalışmaya katılmaya istekli olabilecek kişilerin isimlerini ve adreslerini sorarak onlara ulaşmaya çalışır. Kısacası ilk hedef ögelerin yardımı ile öge sayısı arttırılmış olmaktadır (Güler vd., 2015: 95).

Araştırmanın kapsamını Çanakkale Belediyesi ve Çanakkale Belediyesi Kent Konseyi bünyesinde yapılan Çevre Meclisi üyeleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda amaca dönük örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılarak, Çanakkale Belediyesi bünyesinde çalışan 10 kişi, Çanakkale Belediye Meclis üyelerinden 4 kişi ve Kent Konseyi bünyesinde bulunan Çevre Meclisi üyelerinden 2 kişi olmak üzere toplamda 16 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan Çanakkale Belediyesi çalışanları çevre ile doğrudan ya da dolaylı yoldan ilişkili olan müdürlüklerden seçilmiştir. Araştırmaya katılan Belediye Meclis üyeleri ise her partiyi temsil etmesi açısından her partiden olmak üzere, çevre ile doğrudan ve dolaylı ilişkisi bulunan ihtisas komisyonu üyelerinden seçilmiştir. Araştırmanın önemli bir sınırlılığını pandemi süreci oluşturmaktadır. Yukarıda sayılan 16 katılımcının 7’si ile COVID-19 pandemi koşullarından dolayı Zoom görüntülü konuşma programı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunun dışında kalan 9 katılımcı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ancak yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler COVID-19 pandemi süreci dolayısıyla sağlık açısından problem teşkil etmemesi adına daha kısa tutulmuştur. Bu sebeple ortalama her görüşmeci ile 15-25 dakika arasında görüşme sağlanabilmektedir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığını görüşmek için başvuru alan kişilerden ve kurumlardan olumsuz geri dönüşler alınması oluşturmaktadır. Araştırma açısından önem arz eden Kent Konseyi üyelerine ve Kent Konseyi Çevre Meclisinde bulunan diğer üyelere de görüşme talebinde bulunulmuş ancak görüşme talebi reddedilmiştir. Olumlu geri dönüşler alınan katılımcılar ile pandemi süreci dikkate alınarak gerçekleştirilen görüşmeler sırasında katılımcıların izni alınarak tamamında ses ve/veya görüntü kaydı alınmıştır. Elde edilen ses kayıtları Microsoft Office Word Programı ile yazılı hale dönüştürülmüştür. Katılımcılardan elde edilen veriler MAXQDA Pro 2020 programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur.

4.2. Bulgular

İlgili literatür taraması sonucunda elde edilen ve görüşmecilerden elde edilen verilerin analizi sırasında eklenen kavramlar birleştirilerek önce temalar oluşturulmuş, daha sonrasında ise bu temalar altında ayrı ayrı kategorize edilmiş alt kodlar oluşturulmuştur. Bu bağlamda toplamda dokuz ana tema belirlenmiştir:

Tablo 2: Temaların Listesi

Tema 1:	Yönetişim Algısı
Tema 2:	Yönetişimin Uygulanabilirliği
Tema 3:	Kentin Çevre Sorunları
Tema 4:	Çevre ve Belediye İlişkisi
Tema 5:	Çevresel Yönetişim ve Katılım
Tema 6:	Çevresel Yönetişim ve Katılım Yolları
Tema 7:	Çevresel Bilginin Şeffaflığı
Tema 8:	Çevresel Bilgiye Erişim Yolları
Tema 9:	Çevresel Yönetişimi Uygulama Konusunda Öneriler

Temalar ve alt kodlar MAXQDA Pro 2020 programı kullanılarak tablo haline getirilmiştir. Bu tablolar temaların adlarını taşıyan başlıklarda incelenmiştir.

4.3. Yönetişim Algısı

Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların yönetim kavramına dair ne düşündüklerini öğrenebilmek amacıyla “yönetişim kavramının onlar için ne ifade ettiği” sorulmuştur. Bu kapsamda 16 katılımcıdan elde edilen veriler “Yönetişim Algısı” teması altında birleştirilmiştir. Yönetişim Algısı temasına ait alt kodların kodlanma sayısı ve yüzdelerine göre dağılımları aşağıdaki gibidir:

Tablo 3: Yönetişim Algısı Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Fikrim Yok	11	39,3
Birlikte Çalışma	5	17,9
Katılımcılık	3	10,7
Ortak Akıl	2	7,1

Yönetim	2	7,1
Kent Konseyi	2	7,1
İletişim	2	7,1
Hesap Verilebilirlik	1	3,7
TOPLAM	28	100

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizi sırasında bu temaya ait kodlama oldukça sınırlı kalmıştır. Bunun sebebi çalışmaya katılan 16 katılımcıdan 11 tanesinin yönetim hakkında tam bir fikrinin olmamasıdır. Tablo 3'te görüldüğü gibi fikrim yok alt kodu %39,3 ile en fazla kodlanan alt koddur. Dolayısıyla, yönetim kavramının belediye çalışanları, belediye meclis üyeleri ve kent konseyi çevre meclisi üyelerinin birçoğu tarafından tam anlamıyla bilinmemekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu katılımcılar yönetim kavramını onlarda çağrışım yaptığı kelimelerle açıklamaya çalışmışlardır. Katılımcıların 5'i ise yönetim kavramı hakkında bilgi sahibi olup çalışmamızda yaptığımız genel tanımlamalara çok daha yakın bir tanımlama yapabilmektedir. Tüm bu verilerden elde edilen analizlere göre yukarıda tabloda görüldüğü gibi bu vurgular %17,9'luk pay ile "birlikte çalışma" kavramı üzerine yoğunlaşmıştır. Yönetim kelime olarak işteş bir yapıya sahip olması sebebiyle birlikte çalışma üzerine odaklanan katılımcılar tarafından birden fazla kişinin katıldığı bir eylem olarak yorumlanmıştır. Yönetişim Algısı teması altında en fazla kodlanan üçüncü alt kod %10,7 ile "katılımcılık" olmuştur. %7,1 ile bu alt kodu "ortak akıl, yönetim, kent konseyi ve iletişim" alt kodları takip etmiştir.

4.4. Yönetişimin Uygulanabilirliği

Yönetişim kavramının katılımcılar için ne ifade ettiği sorulduktan sonra bu kavram katılımcılara net bir biçimde açıklanmıştır. Katılımcılara "Yapılan bu açıklamaya göre düşündüğünüzde yönetim anlayışının belediyenizde uygulanabildiğini düşünüyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplara dayanarak aşağıdaki tabloda belirtilen alt kodlamalar yapılmıştır. Yönetişimin Uygulanabilirliği temasına ait alt kodların kodlanma sayısı ve yüzdelerine göre dağılımları aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: Yönetişimin Uygulanabilirliği Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzeliklerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Uygulanabildiğini Düşünüyorum	8	50,0
Kararsızım	6	37,5
Uygulanamadığını Düşünüyorum	2	12,5
TOPLAM	16	100

Görüşme gerçekleştirilen 16 katılımcıdan 8'i yönetim anlayışının belediye içerisinde uygulandığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla kodlamalar içerisinde uygulanabildiğini düşünüyorum alt kodu %50 ile en yüksek paya sahip olmuştur. Bir diğer ifadeyle; katılımcıların %50'si Çanakkale Belediyesi'nin katılımcı belediyecilik anlayışına sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Buradan çıkan sonuca göre, kavram tam olarak bilinmese dahi, içerdiği anlam açısından düşünüldüğünde (katılımcılık ağır basmakla birlikte) belediyede uygulandığı ortaya konulmuştur. Katılımcıların 6'sı ise yönetim anlayışının şeklen belediyede var olduğunu ancak uygulamada bunun görülemediğini belirterek kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Yönetişimin bir anlayış olarak belediye içerisinde uygulanmadığını ifade ederek kararsız kalan söz konusu 6 katılımcı yukarıdaki temada fikrim yok alt koduna dahil olan katılımcılardan oluşmaktadır. Böylelikle kararsızım alt kodu kodlamalar içerisinde %37,5'lik paya sahip olmuştur. Son olarak katılımcılardan 2'si yönetim anlayışının belediyede uygulanmadığını ifade etmişlerdir. Bu sebeple uygulanmadığını düşünüyorum alt kodu %12,5 ile en az paya sahip olan alt kod olmuştur.

4.5.Kentin Çevre Sorunları

Katılımcılardan öncelikle çevre sorunlarının onlar için ne ifade ettiğini anlatmaları istenmiştir. Sonrasında görüşmecilere göre kentin en önemli çevre sorununun hangisi olduğunu belirlemek amacıyla "kentin sahip olduğu en önemli ve belediye içerisinde en aktif şekilde görüşülmekte olan çevre probleminin ne olduğu" sorulmuştur. Katılımcılar bir veya birden fazla çevre sorununu belirtmişlerdir. Elde edilen verilere dayanarak kentin çevre sorunları teması altında toplam 32 kodlama yapılmıştır. Kentin Çevre Sorunları temasına ait alt kodların kodlanma sayıları ve yüzelikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 5: Kentin Çevre Sorunları Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Madencilik Faaliyetleri	11	34,4
Su Kirliliği	7	21,9
Düzensiz Yapılaşma	5	15,6
Katı Atık	4	12,5
Yeşil Alan	3	9,4
Çevre Sorunu Yoktur	2	6,2
TOPLAM	32	100,00

Görüşmecilere göre kentin en önemli çevre sorunu %34,4'lük pay ile Çanakkale ili sınırları dahilinde gerçekleştirilen maden arama faaliyetleridir. Katılımcılardan 11'i bölgelerinde kontrolsüzce yapılan ve çevre tehdidi oluşturan en önemli faaliyetin maden arama faaliyetleri olduğunu ifade etmiş, bu çalışmaların kenti besleyen su kaynaklarına yakın noktalarda yapılmasının su kirliliği yarattığını vurgulamışlardır. 11 katılımcının kentin en önemli çevre sorununa "madencilik faaliyetleri" şeklinde cevap vermesi, kentte yakın geçmişte uzun süre gündemde kalan madencilik faaliyetleri ile doğrudan ilişkili bulunmaktadır. Bununla bağlantılı olarak vurgulanan en önemli ikinci çevre sorunu %21,9 ile su kirliliği olmuştur. Kent nüfusunun artış göstermesi ile tarım alanları ve yeşil alanlar içerisinde gerçekleştirilen düzensiz yapılaşma %15,6'lık pay ile en önemli üçüncü çevre sorunu olarak belirtilmiştir. Katılımcıların 4'ü Çanakkale'de katı atık problemi olduğunu vurgulamışlardır. Katı atık sorunu alt kodlamalar içerisinde %12,5'lik paya sahiptir. Kentleşmenin ve nüfus artışının yeşil alanların azalmasına yol açtığı dolayısıyla yakın zamanda vatandaşların yeşil alanlara ulaşmada daha büyük problemler ile karşılaşacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda yeşil alan alt kodu %9,4'lik paya sahip olmuştur. Katılımcıların 2'si Çanakkale ilinin çevre sorunu olmadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla çevre sorunu yoktur alt kodu tüm kodlamalar içerisinde %6,2 ile en az vurgulanan alt kod olmuştur.

4.6. Çevre ve Belediye İlişkisi

Bu tema altında aşağıda belirtilen üç soruya cevap aranmıştır:

1. Belediye çevre yatırımlarına yeteri kadar kaynak aktarıyor mudur?
2. Belediye çevreci bakış açısına sahip midir?
3. Belediyenin çevresel alanda sunduğu hizmetler yeterli midir?

Bu tema altında toplam 35 kodlama yapılmıştır. Çevre ve belediye ilişkisi temasına ait alt kodlamalar ve bunlara ilişkin sıklık ve yüzdelik bilgileri aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir:

Tablo 6: Çevre ve Belediye İlişkisi Temasına Ait Alt Kodlar

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Çevreci Belediyecilik Anlayışı	11	31,4
Kaynak Aktarımı Yapılıyor	10	28,6
Çevresel Hizmet Sunmada Yetersizlik	7	20,0
Çevreci Bakış Açısı Bulunmuyor	4	11,4
Kaynak Aktaramıyor	3	8,6
TOPLAM	35	100

Görüşmeye katılan katılımcıların 11'i Çanakkale Belediyesi'nin çevreci belediyecilik anlayışıyla yönetildiğini ve dolayısıyla bu anlayış ile hareket ettiğini düşünmektedir. Çevreci belediyecilik anlayışı bu tema altında yapılan kodlamalar içerisinde %31,4'lük paya sahiptir. Katılımcıların 10'u Çanakkale Belediyesi'nin gerçekleştirdiği çevresel yatırımların yeteri kadar bütçeden pay aldığını vurgulamışlardır. Katılımcıların 7'si Çanakkale Belediyesi'nin yetersiz çevresel hizmet verdiğini savunmuştur. Bu sebeple bu tema altında yapılan kodlama içerisinde çevresel hizmet sunmada yetersizlik alt kodu %20'lik paya sahip olmuştur. Katılımcıların 4'ü Çanakkale Belediyesi'nin çevrecilik anlamında çok fazla söylem ürettiğini ancak bunu eylemlerine yansıtamadıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla belediyenin çevreci bakış açısıyla hareket etmediğini savunmuşlardır. Çevreci bakış açısı bulunmuyor alt kodu tüm kodlamalar içerisinde %11,4'lük paya sahip olmuştur. Katılımcıların 3'ü Çanakkale Belediyesi'nin çevre faaliyetlerine yeterince kaynak aktaramadığını vurgulamışlardır. Dolayısıyla kaynak aktarılamıyor alt kodu %8,6'lık paya sahip olmuştur. Bu kişiler belediyenin bütçesi içerisinde çevre

faaliyetlerine ayrılan payın oldukça sınırlı kaldığını ifade etmişlerdir. Bu temadan elde edilen verilere göre, Çanakkale Belediyesi'nin çevresel konulara ilişkin kaynak aktarımını yeterli biçimde yapabildiği, sunduğu çevresel hizmetler konusunda da yeterli olduğu ve çevreci bir bakış açısına sahip olduğunu sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.7. Çevresel Yönetişim ve Katılım

Çanakkale Belediyesi 2020-2024 Yılı Stratejik Planı'nda yaptığı paydaş analizinde, paydaşlarını iç paydaş ve dış paydaş olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Çalışmamızda bu ayrım dikkate alınarak "Çanakkale Belediyesi çevre yönetimi süreçlerine katılımı sağlayabiliyor mu? Eğer sağlıyor ise en çok hangi paydaşlar ile iş birliği içerisinde?" sorularına yanıt aranmıştır. Yönetişim tüm aktörleri bir araya getirerek çeşitli faaliyetleri birlikte gerçekleştirme amacını içermektedir. Bu anlamda Çanakkale Belediyesi'nin çevresel konularda gerek iç paydaşlar ile gerekse dış paydaşlar ile iş birliği içerisinde hareket edip etmediği bu çalışmanın sorularından birini oluşturmaktadır. Çevresel yönetişim ve katılım teması altında iç paydaşlar ve dış paydaşlar olmak üzere ikili bir gruplandırma yapılmıştır. İlk grup olan iç paydaşlara ait alt kodların kodlanma sayısı ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 7: Çevresel Yönetişim ve Katılım Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı (İç Paydaşlar)

İç Paydaşlar Alt Koduna İlişkin Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Belediye Müdürlükleri	7	53,8
Belediye Meclisi	4	30,8
Mahalle Muhtarlıkları	2	15,4
TOPLAM	13	100

Çanakkale Belediyesi yaptığı paydaş analizinde iç paydaş olarak Belediye Müdürlükleri, Belediye Meclisi ve Mahalle Muhtarlıklarını saymıştır. Çalışmada iç paydaşlar tek bir alt kod altında toplanmaktansa, hangi iç paydaşa daha fazla ağırlık verildiği saptanmaya çalışılması sebebiyle iç paydaşlar detaylandırılmıştır. Belediye müdürlükleri alt kodu iç paydaşlar grubu içerisinde %53,8'lik bir paya sahiptir. Katılımcıların 7'si belediye müdürlüklerinin çevresel konularla ilgili kendi aralarında işbirliği içerisinde bulduklarını ifade etmişlerdir. Kurum içerisinde her zaman iletişimde olduklarını, çevresel konulara ilişkin yürütülecek olan

faaliyetlerde birbirleri ile danışma içerisinde bulduklarını ve ortak projeler yürüttüklerini vurgulamışlardır. Belediye müdürlüklerinin birbirleri ile diğer belediye yapılarına kıyasla iletişim halinde oldukları gözükmektedir. Bu durum da iç paydaşlar içerisinde Belediye Müdürlüklerini çevresel konularda işbirliği/ dayanışma süreçlerini diğer yapılara karşılaştırıldığında daha yoğun yürüttüklerini göstermektedir. Belediye meclisi alt kodu ise iç paydaşlar grubu içerisinde %30,8'lik paya sahiptir. Belediye meclisi içerisinde çevre ve sağlık komisyonu bulunmaktadır. Katılımcıların 4'ü bu komisyonun düzenli aralıklarla toplantılar düzenlediğini ifade etmiştir. Bu komisyonda yer alan katılımcılar, çevre ile ilgili gündeme almaları gereken konuları hem kendi aralarında hem de mecliste görüştüklerini belirtmişlerdir. İç paydaşlar içerisinde belirtilen muhtarlar alt kodu %15,4 ile en az kodlamaya sahip alt kodlamadır. Katılımcıların 2'si çevresel konularda talepleri olduğu takdirde muhtarlar ile görüştüklerini ifade etmişlerdir. Bunun dışında muhtarlar ile iş birliği içerisinde yürütülen herhangi bir çevresel faaliyet olduğunu belirten katılımcı bulunmamaktadır. Bu noktada en az temas edilen iç paydaşların muhtarlar olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8: Çevresel Yönetişim ve Katılım Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı (Dış Paydaşlar)

Dış Paydaşlar Alt Koduna İlişkin Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Sivil Toplum Kuruluşları	12	19,4
Örgütsüz Halk	11	17,7
Üniversiteler	10	16,1
Diğer Kamu Kurumları	9	14,5
Kent Konseyleri	7	11,3
Çevre Meclisleri	5	8,1
Uzman Desteği	4	6,5
AB Projeleri	3	4,8
Özel Sektör	1	1,6
TOPLAM	62	100

Çanakkale Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı'nda yaptığı paydaş analizinde dış paydaş olarak birçok kurum belirtmiştir. Bu alt kod altında, "Çanakkale Belediyesi, dış paydaşların çevre yönetimine katılımını sağlıyor mu?"

ve “Eğer bu sağlanıyorsa bu paydaşlar hangileridir?” sorularına cevap aranmıştır. Çanakkale Belediyesi’nin dış paydaş olarak tanımladığı ve yukarıda belirtilen kuruluşlar içerisinde çevre konularına ilişkin en fazla işbirliği yaptığı kuruluş STK’lardır. Katılımcıların 12’si çevre yönetiminde STK’lardan destek aldıklarını, onları bu yapılara dahil ettiklerini ifade etmiştir. Böylelikle Dış Paydaşlar alt kodu içerisinde STK’lar %19,4’lük pay ile en yüksek orana sahiptir. Çanakkale Belediyesi çevresel konulara ilişkin en fazla kentin sivil aktörleri ile bir araya gelmekte, onlar ile birlikte faaliyetler yürütmektedir. Dış Paydaşlar içerisinde STK’lardan sonra en çok paya sahip olan örgütsüz halk alt kodu %17,7’lik paya sahiptir. Katılımcıların 11’i belediye tarafından gerçekleştirilen çevresel konulara ilişkin çalışmalarda halk ile bir araya geldiklerini ve halkı bu çalışmalara dahil ettiklerini ifade etmişlerdir. Halkın katılımcı yapılarla birlikte çevresel konulara dahil edilmesi danışma süreçleriyle sınırlı kalmakta olduğu saptanmıştır.

Dış paydaşlar içerisinde %16,1 ile en çok üçüncü paya sahip alt kodlama üniversitelerdir. Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların 10’u üniversiteler ile iş birliği içerisinde hareket edildiğini vurgulamıştır. Katılımcılar çevre konusunda çalışan akademisyenlerden ihtiyaç duyulduğunda destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 9’u diğer ilgili kamu kurumları ile iletişime geçtiklerini bu kuruluşlar ile iş birliği içerisinde hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Dış paydaşlar alt kodu içerisinde diğer ilgili kamu kurumlarının payı %14,5’tir. Kent Konseyleri (6 Kod- %11,3) ve Çevre Meclisleri (5 Kod- %8,1) ise bu sıralamada nispeten daha alt sıralarda yer almışlardır. Nihayetinde, katılımcılar STK’lar, Örgütsüz Halk, Üniversiteler ve Diğer İlgili Kamu Kurumları ile iletişimlerini daha fazla vurgulamışlardır. Dış paydaş içerisinde sayılan Özel Sektör ise %1,2’lik pay ile dış paydaşlar içerisinde en az ilişki kurulan yapı olmuştur.

4.8. Çevresel Yönetişim ve Katılım Yolları

“Çanakkale Belediyesi çevresel kararlar alınırken, çevre politikalarını belirlerken ve çevresel faaliyetler yürütürken iç ve dış paydaşları hangi yollarla bu aşamalara dahil ediyor?” bu temanın ana sorusunu oluşturmuştur. Bu tema altında oluşturulan alt kodlar, kodlanma sayıları ve yüzdelikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 9: Çevresel Yönetişim ve Katılım Yolları Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Belediye Meclisi Gündemi	11	18,3
Stratejik Planlama Süreçleri	10	16,7
Talepleri Değerlendirme	9	15,0
Farkındalık Faaliyetleri	7	11,7
Çevre ve Sağlık Komisyonu	6	10,0
Çevre Eğitimi Faaliyetleri	5	8,3
Çevresel Eylemler	3	5,0
Anket Çalışmaları	3	5,0
Çevre Etkinliği Düzenleme	3	5,0
Kampanyalar Düzenleme	2	3,3
Dilekçe	1	1,7
TOPLAM	60	100

Görüşme gerçekleştirilen katılımcılardan, “kent konseyleri veya çevre meclisi üyeleri çevresel konulara ilişkin belediye meclisine gündem yaratabiliyorlar mı? Eğer böyle bir durum varsa somut bir örnekle açıklamaları” istenmiştir. Katılımcıların 11’i Kent Konseyi Başkanının Belediye Meclisi ile görüştüğünü ve herhangi bir çevresel sorunu Meclise taşıyabildiğini ifade etmişlerdir. Ancak bu katılım kent konseyi başkanının gündem maddesi taşımasıyla sınırlıdır. Çevresel konulara katılım temsil düzeyinde eksik kalmaktadır. Bunun dışında belediye çalışanları ve Belediye Meclis üyeleri kendi müdürlüklerinde veya komisyonlarında çevre ile ilgili olan konuları görüşüp, bunları Belediye Meclis gündemine taşıyabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu sebeple Belediye Meclis Gündemi alt kodu tüm kodlamalar içerisinde %18,3’lük pay ile en fazla kodlanan alt kod olmuştur.

Katılımcılara mülakat sırasında stratejik planlama yapılırken çevresel konulara ilişkin kısımlara katılıp katılmadıkları sorulmuş, eğer böyle bir durum varsa somut bir örnekle açıklamaları istenmiştir. Katılımcıların 10’u bu süreçlere dahil olduklarını ayrıca ilgili dış paydaşları da bu süreçlere dahil ettiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla Stratejik Planlama Süreçleri alt kodu bu tema altında yapılan kodlamalar içerisinde %16,7’lik paya sahip olmuştur. Kentin bir sonraki

beş yıl içerisinde çevre konusunda belirlediği amaçların/stratejilerin belirlenme süreçlerinde dış paydaşların dahil edilmesi çevresel anlamda katılımı sağlamış olmaktadır.

Katılımcıların 9'u halktan gelen talepleri değerlendirdiklerini söyleyerek bu kişilerin talepleri doğrultusunda harekete geçtiklerini vurgulamışlardır. Vatandaşın çeşitli iletişim yolları ile onlara ulaştıklarını ve belediyenin bu konuda onların taleplerini değerlendirerek geri dönüş sağladıklarını vurgulamışlardır. Bu durumda göz ardı edilmemesi gereken konu; halktan gelen talepleri dinlemek tek taraflı bir iletişim modelini ifade ediyor olmasıdır. Belediye bu talepleri değerlendirerek ve ilgili değişim veya gelişmeyi sağlayabildiği ölçüde tam anlamıyla katılım gerçekleşmiş olacaktır. Talepleri değerlendirme alt kodu tüm kodlama içerisinde %15'lik paya sahip olmuştur. Katılımcıların 7'si çeşitli zamanlarda farkındalık faaliyetleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Tüm kodlamalar içerisinde Farkındalık Faaliyetleri alt kodu %11,7 ile en çok kodlanan dördüncü alt kod olmuştur.

Bu tema altında katılımcılara, "Belediye meclisi içerisinde oluşturulan çevre ve sağlık komisyonu toplantılarına, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda da belirtildiği gibi, dış paydaşlardan katılım gerçekleştiriliyor mu?" sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan 6'sı bu toplantılara katılımın gerçekleştirildiğini vurgulamışlardır. Çevresel yönetim ve katılımın yolları teması altında en fazla kodlanan alt kodlar yukarıda belirtildiği gibi; belediye meclisi gündemi, stratejik planlama süreçleri, talepleri değerlendirme ve çevre ve sağlık komisyonu olmuştur. Dolayısıyla çeşitli kurum ve kuruluşlar sayılan bu yollar ile çevre konularında alınacak olan kararlara dahil olmaktadır.

4.9. Çevresel Bilginin Şeffaflığı

Katılımcılara "Çevresel konulara ilişkin bilgiler açık/net/doğru bir biçimde paydaşlarınızla paylaşarak şeffaflık sağlanabiliyor mu?" sorusu yöneltilmiştir. Bu sorudan yola çıkılarak Çevresel Bilginin Şeffaflığı teması oluşturulmuştur. Aşağıda çevresel bilginin şeffaflığı temasına ait alt kodlar, kodlanma sayıları ve yüzdelik paylarını belirten tablo bulunmaktadır:

Tablo 10: Çevresel Bilginin Şeffaflığı Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Şeffaflık	15	71,4
Hesap verilebilirlik	4	19,0
Cevap verilebilirlik	2	9,6
TOPLAM	21	100

Bu tema altında en çok kodlanan alt kod şeffaflık olmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı (15 katılımcı) Çanakkale Belediyesi'nin çevresel konularda şeffaflığı sağlayabildiğini ifade etmişlerdir. Şeffaflık, yönetişimin temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Bu sebeple iç ve dış paydaşlar tarafından çevresel bilgiye erişimin olması oldukça önemlidir. Bu sonuca göre, Çanakkale Belediyesi çevresel bilgi konusunda şeffaflığı sağlayabilmektedir. Bunun dışında katılımcılardan 4'ü belediyenin vatandaşlara her konuda hesap verebilir konumunda olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların 2'si ise belediyenin çevresel konulara ilişkin bilgileri açıklarken cevap verebilir olduklarını vurgulamışlardır.

4.10. Çevresel Bilgiye Erişim Yolları

Katılımcılara “Çevresel bilgiyi hangi yollarla paydaşlarınızla paylaşıyorsunuz veya dış paydaşlarınızdan hangi yollar ile bu bilgiler talep ediliyor?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplara dayanarak aşağıda grafikte belirtildiği gibi alt kodlar oluşturulmuştur:

Tablo 11: Çevresel Bilgiye Erişim Yolları Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Sosyal Medya	10	26,3
Web Sitesi	8	21,1
Canlı Yayın	6	15,8
Telefon	3	7,9
Yazılı Kaynaklar	3	7,9
Basın Aracılığıyla	3	7,9

Doğrudan Belediyeden Talep Etme	2	5,3
Billboard Reklamları	2	5,3
Faaliyet Raporları	1	2,5
TOPLAM	38	100

Görüşmeye katılan katılımcıların 10'u Çanakkale Belediyesi'nin, çevresel bilgiyi vatandaşa ulaştırma konusunda sosyal medya araçlarını (Whatsapp, Instagram, Facebook, Twitter) aktif bir biçimde kullandığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla çevresel bilgiye erişim teması altında %26,3 ile en fazla paya sahip olan iletişim aracı sosyal medya olmuştur. Günümüzde sosyal medya en hızlı iletişim araçlarından biridir. Çevresel bilgiye erişimin sosyal medya araçlarıyla sağlanması olağan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çanakkale Belediyesi sosyal medya kanallarını kullanarak çevresel konularda hem halka bilgi aktarmakta hem de halktan gelen şikayet ve talepleri cevaplandırmaktadır. Katılımcıların belirttiği diğer bir iletişim yolu ise web sitesidir. Bu tema altında yapılan tüm kodlamalar içerisinde web sitesi alt kodu %21,1'lik paya sahiptir. Katılımcılar, vatandaşların Çanakkale Belediyesi'nin web sitesinde yayınlanan her türlü bilgi ve belge ile çevresel konular hakkında bilgi sahibi olabileceklerini ifade etmişlerdir.

En çok kullanılan üçüncü iletişim aracı ise Çanakkale Belediye Meclisi'nin yaptığı canlı yayınlardır. Çanakkale Belediye Meclisi görüşmeleri canlı yayınlanmaktadır. Ayrıca bu görüşmeler Youtube aracılığıyla halkın bilgisi ve denetimine sunulmaktadır. Dolayısıyla tüm kodlamalar içerisinde canlı yayın alt kodu %15,8 ile en fazla paya sahip üçüncü iletişim aracıdır. Sıklıkla kullanılan bu iletişim araçları dışında Çanakkale Belediyesi ve vatandaşlar; telefon (%7,9), yazılı kaynaklar (%7,9), basın aracılığıyla (%7,9), doğrudan belediyeden talep etme (%5,3), billboard reklamları (%5,3) ve faaliyet raporları (%2,5) gibi iletişim araçlarını da kullanmaktadır.

4.11. Çevresel Yönetişimi Uygulama Konusunda Öneriler

Her bir katılımcıdan görüşmeler sonlandırılırken çevresel yönetişimi sağlamak adına önerilerini ifade etmeleri istenmiştir. Bunun yanı sıra görüşmenin tamamında katılımcıların çevresel yönetişimi sağlamak adına belirttiği öneriler dikkate alınarak bu tema oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda bu tema içerisinde oluşturulan alt kodlar ve bu alt kodlara ait kodlanma sayısı ve yüzdelik bilgileri yer almaktadır:

Tablo 12: Çevresel Yönetişimi Uygulama Konusunda Öneriler Temasına Ait Alt Kodlar ve Yüzdelerine Göre Dağılımı

Alt Kodlar	Kodlanma Sayısı	Yüzde
Çevre ile İlgili Kurum İçi Yapılanmaya Gidilmesi	8	25,0
Belediye Meclisinde Temsil Edilme	5	15,6
Katılımı Arttırmak	4	12,4
Kent Konseylerini Aktif Hale Getirmek	3	9,4
Gençleri Dahil Etmek	3	9,4
Denetim Mekanizmalarının Oluşturulması	3	9,4
Çevre Bilincini Arttırmak	2	6,3
Parti Üstü Anlayış ile Çevreyi Ele Almak	2	6,3
Birlikte Hareket Edebilmek	1	3,1
Daha Fazla Çevreci Belediyecilik	1	3,1
TOPLAM	32	100

Katılımcıların 8'i çevre ile ilgili kurum içi yapılanmaya gidilmesi gerektiğini önermiştir. Bu kişiler, çevre korumaya yönelik faaliyetleri yürütecek, doğrudan çevre koruma amacıyla oluşturulmuş bir yapının Belediye içerisinde bulunmadığını ve bunun oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan elde edilen verilere göre, bu durum kurum içi yapılanmada dağınıklık meydana getirmektedir. Dolayısıyla çevresel yönetişimi uygulama konusunda en çok önerilen konu çevre korumaya ilgili doğrudan ilgilenebilecek bir birim/ müdürlük/ koordinasyon merkezi kurulması gerekliliği olmuştur. Çevre ile ilgili kurum içi yapılanmaya gidilmesi alt kodu tüm kodlamalar içerisinde %25'lik pay ile katılımcılar tarafından en çok vurgulanan alt kod olmuştur. Oluşturulması istenilen bu yapılanma sadece çevresel temizlik ile ilgilenen teknik görevlerin yanı sıra; çevre eğitimi verme, çevresel bilinç oluşturma faaliyetleri yürütme, çevresel katılımı aktif olarak gerçekleştirme gibi hem önemli misyonları üstlenen hem de çevresel katılımın dış paydaşlar tarafından temsil düzeyinde gerçekleştirildiği yapılanmalardır. Çevresel katılım ancak bu şekilde mümkün olabilecektir.

Katılımcıların 5'i kent konseyleri ve çevre meclisleri gibi yapıların belediye meclisleri içerisinde temsil edilmesi gerektiğini bunun katılımcı demokrasiyi geliştireceğini ifade etmişlerdir. Belediye meclisinde temsil edilme alt kodu %15,6'lık pay ile en çok vurgulanan ikinci alt kod olmuştur. Katılımcıların 4'ü

katılımın daha fazla sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımın artırılması alt kodu %12,4'lük pay ile en fazla kodlanan üçüncü alt kod olmuştur.

SONUÇ

Küresel ısınma gibi sınırları aşan problemler günümüzde çevresel kriz halini almaya başlamış ve ciddi önlemler gerektirecek noktalara ulaşmıştır. 2000'li yıllardan sonra kamu yönetimi reformu ile yerel yönetimlerde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Bununla birlikte 1997 yılında başlatılan YG-21 çalışmaları ve 2005 yılında Belediye Kanunu ile belediye mevzuatında yer bulan Kent Konseyleri yerel düzeyde yönetim çalışmalarını güçlendirme çabaları olarak görülmektedir. Bu noktada yerel düzeyde ve çevresel konularda katılımcılığı, etkinliği ve şeffaflığı sağlamak amacıyla çevresel kararların alınmasında, çevre politikalarının oluşturulmasında ve çevresel faaliyetlerin yürütülmesinde katılımcı ve iş birliği içerisinde hareket edilmesi gerekmektedir.

Araştırma bu noktadan hareketle “Yönetişim süreciyle beraber katılımcı yönetim anlayışına uyum sağlamaya çalışan belediyeler bu anlayışı çevre yönetimi süreçlerine yansıtabilmiş midir?” probleminden yola çıkmıştır. Bu kapsamda Çanakkale Belediyesi çalışanları, Belediye Meclis Üyeleri ve Kent Konseyi Çevre Meclisi üyeleri içerisinde ölçüt ve kartopu örnekleme yöntemleri ile seçilen 16 kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan Çanakkale Belediyesi çalışanları çevre ile doğrudan ya da dolaylı yoldan ilişkili olan müdürlüklerden seçilmiştir. Araştırmaya katılan Belediye Meclis üyeleri ise her partiyi temsil etmesi açısından her partiden olmak üzere, çevre ile doğrudan ve dolaylı ilişkisi bulunan ihtisas komisyonu üyelerinden seçilmiştir. Bu görüşmelere dayanarak 9 ana tema oluşturulmuştur. Bu temalar altında alt kodlamalar yapılarak elde edilen verilerin anlamlandırılması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler kullanılarak çalışma kapsamında belirlenen araştırma sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın problemini “Yönetişim süreciyle beraber katılımcı yönetim anlayışına uyum sağlamaya çalışan belediyeler bu anlayışı çevre yönetimi süreçlerine yansıtabilmiş midir?” sorusu oluşturmuştur. Yapılan analiz sonucunda bu soru “Katılımcıların yönetim kavramına dair bilgi düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiş, ancak Çanakkale Belediyesi çevre yönetimi süreçlerine katılımcı yönetim anlayışını yansıtabilmiştir.” şeklinde yanıt bulunmuştur. Belediyenin iç ve

dış paydaşlar ile çevre konusunda alınacak kararlara ilişkin istişare süreçlerine girildiği görülmektedir. Belediye, çeşitli katılım yollarını kullanarak iç ve dış aktörlerin taleplerini dinlemekte ve değerlendirmektedir. Ancak bu katılımın sadece danışma süreçleri ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Belediye çeşitli katılım araçlarını kullanarak vatandaştan gelen talepleri değerlendirmekte, aynı zamanda paydaş toplantıları vasıtasıyla çevresel faaliyetler planlanmadan önce halkın taleplerini dinlemektedirler. Ancak katılım bu noktada sınırlı kalmaktadır.

Belediye yönetiminde çevresel konularda kararlar alınırken veya politikalar belirlenirken halkın, STK'ların, çevresel grupların, üniversitelerin ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin de tıpkı belediye meclis üyelerinin olduğu gibi oy ve temsil hakkının bulunduğu geniş kapsamlı katılım mekanizmaları yaratılması mümkün olmamaktadır. Örneğin Kent Konseyleri Yönetmeliği'ne göre, kent konseyi bünyesinde oluşturulmuş meclislerde veya çalışma gruplarında ortaya konulan görüşler Kent Konseyi Genel Kurulunda görüşülmektedir. Ayrıca bu görüşler kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere belediye meclisine sunulmaktadır. Bu maddeye dayanarak Çanakkale Belediyesi Kent Konseyi Çevre Meclisi üyeleri Belediye Meclis gündemine gündem teklifi sunmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak Kent Konseyi Başkanı aracılığıyla sürekli kentin de gündeminde olan çevresel konuların meclise veya çevre ve sağlık ihtisas komisyonu üyelerine bildirildiği vurgulanmıştır. Bu durum bir bakıma katılımı sağlamakla birlikte, bazı açılardan eksik kalmaktadır. Kent Konseyi ve Çevre Meclisi gibi daha özel ve önemli konularda halk ile iç içe olan yapıların mecliste temsil edilme hakkı olmadan katılımın eksik kaldığı görülmektedir. Katılımın tam anlamda sağlanması isteniyorsa ilgili Kent Konseyi veya Çevre Meclisi gibi yönetim mekanizmalarının belediye meclisi içerisinde temsil edilebilmesi gerekmektedir. Bunun dışında ilgili yapıların çevre konusunda alınacak kararların her aşamasında aktif olarak katılımının bir kural haline getirilmesi beklenmektedir. Bu şekilde temel dayanağını halk ve STK'lardan alan kent konseyi ve çevre meclisi gibi yapılar tam anlamıyla katılımcı demokrasi içerisinde hareket edebileceklerdir. Çevresel konularda yönetim anlayışını hayata geçirmek, başka bir ifadeyle çevresel katılımı danışma süreçlerinden aktif katılıma taşımak ancak bu şekilde mümkün olacaktır. Başka bir ifadeyle, çevresel anlamda aktif katılımın sağlanabilmesinin bir yolu da kentin çevre sorunlarını sadece söylem olarak belirtmekten öteye gidemeyen yapıların belediyelerin karar alma mekanizmalarının içerisine dahil edilmesidir.

Çanakkale Belediyesi'nin, çevre koruma ile ilgili kurum içi yapılanmasında bazı eksiklikler bulunmaktadır. Çevre konusu günümüzde bütün toplumsal dinamikleri etkileyen bir olgudur. Bu sebeple, Belediye'nin mali hizmetlere verdiği önem ve değer kadar, çevre konusu da aynı değer ve öneme sahip olmalıdır. Çevre koruma adına yapılmış birimler veya koordinasyon merkezleri oluşturulmalıdır. Bu birimler içerisinde vatandaşın, STK'ların ve özel sektörün aktif katılımı sağlanmalıdır. Çevre konusu belediyeler için, çöp toplama veya sokakların temizlenmesi gibi hizmetleri sunmaktan daha fazlasını ifade etmektedir. Çevresel tahribatın önlenmesi için faaliyetlerin yürütülmesi, çevre bilincinin oluşturulması ve çevre koruma konusunda farkındalık yaratılması gibi önemli faaliyetlerin düzenlenip organize edildiği kurum içi yapıların oluşturulması çevresel yönetime katkıda bulunacaktır. Çevre konusunda her biri daha özellikli alanda örgütlenmiş kurum içi yapılanmalar kendi görev tanımları çerçevesinde hareket etmektedirler. Bu birimlerin kendi iş yükleri de bulunmaktadır. Bu sebeple çevre koruma konusuna eğilme açısından eksik kalmaktadırlar. Dolayısıyla çevre koruma amacıyla (burada bahsedilen kurumlar teknik anlamda çevreyi ele almanın yanında çevre eğitimi verme, çevresel bilinç oluşturma faaliyetleri yürütme, çevresel katılımı aktif olarak gerçekleştirme gibi görevleri de üstlenen kurumlardır) yapılmış ve kurum içi ve kurum dışı aktörlerin de sürecin içerisine girebildiği birim/müdürlük/koordinasyon merkezi gibi yapılar Belediye içerisine dahil edilmelidir.

Katılımcılara göre Kent Konseyleri özelinde oluşturulan Çevre Meclisleri gibi yapılar halk tarafından bilinmemektedir. Bu yapıların vatandaş tarafından daha fazla sahiplenilmesi için Belediye tarafından bu amaç doğrultusunda gerekli tanıma ve tanıtma faaliyetleri yürütülmelidir. Vatandaş haberdar olmadığı katılımcı yapılara doğal olarak katılım göstermeyecektir. Öte yandan Kent Konseyi ve çevre meclisi gibi yapılara siyasi kurum gibi bakılması bu durumu güçleştirmektedir. Çevre, siyaset üstü bir anlayışla herkesin sisteme dahil olabildiği yapılar içerisinde ele alınmalıdır. Siyasi alan içerisine dahil edilen çevre, belli bir topluluğu bu konunun dışında bırakmaktadır. Oysaki, çevresel yönetim tam olarak bunun tersini ifade etmektedir. Kimsenin dışarıda kalmadığı ve herkesin sürecin içerisine dahil olabildiği bir modeli ifade eden çevresel yönetimi gerçekleştirmek, çevre konusunun siyasi alan dışında tutulması ile mümkün olacaktır.

Çevresel konular evrensel nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla çevre sorunlarının yıkıcı sonuçlarından insanlık hiçbir ölçüt gözetmeksizin etkilenecektir.

Bu sebeple toplumun içinde var olan bütün aktörlerin çevresel yönetim süreçlerine katılması gerekmektedir. Ortak akıl ile hareket edilmesi gereken önemli konulardan birini çevre oluşturmaktadır. Çevre sorunlarının yıkıcı ve geri dönüşü olmayan sonuçlarını en aza indirmek için tüm aktörler iş birliği içerisinde, katılımcı ve şeffaf bir biçimde hareket etmelidir. Bunu sağlayabilmek amacıyla ilk olarak çevre koruma adına bütün yönetim süreçlerine toplumun tüm aktörleri dahil edilmeli ve bu süreçler iş birliği içerisinde yürütülmelidir. Sonrasında çevresel bilginin şeffaflığı sağlanmalı ve iletişim kanalları herkese eşit olacak şekilde açık olmalıdır. Bu şekilde çevre konusunda tüm aktörlerin sürecin içerisine dahil edildiği katılımcı, şeffaf, etkin ve hesap verebilir ilkelere sahip çevresel yönetim hayata geçirilmelidir. Çevre sorunlarının üstesinden gelebilmek çevresel yönetimi ne kadar hayata geçirebildiğimize bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Arslan, N. T. (2010). *Klasik- Neo Klasik Dönüşüm Süreci: Yeni Kamu Yönetimi*. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 11(2), 21-38.
- Bal, H.; N. Algan; P. Özdemir, (2015). *Yeni Kurumsalcı Perspektifte Çevresel Yönetişim ve Kurumsal Çerçevenin Önemi*. Doğuş Üniversitesi Dergisi, 16(2), 179-191.
- Carter, N. (2002). *Environmental Challenges*. (Ed.: Paul Heywood; Eric Jones and Martin Rhodes). Development in Western European Politics, Palgrave: Houndwills.
- Carter, N.(2007). *The Politics of the Environment*. New York:Cambridge University Press.
- Densenko, L. (1998). *Habitat ve Yönetişim, Sivil Toplum İçin Kent Yerel Siyaset Demokrasi Seminerleri*, İstanbul: WALD.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*. İstanbul: IULA- EMME
- Erdoğan, M. (2010). *Anayasal Demokrasi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ertürk, H. (2012). *Çevre Bilimleri*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Göymen, K. (2010). *Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.

Güler, Ahmet; Halıcıoğlu M. Bülent; Taşğın, Serkan (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Güler, B. A. (2003). *Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye*. Praksis: 9, 93-116.

Gündoğan, E. (2004). *Yönetim Reformlarının Gerekliliği Bağlamında İyi Yönetişim ve Türkiye’de Uygulanabilirliği*. Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi, 2(6-7), 9-26.

Gündoğan, E.(2013). *Yönetişim: Kavram, Kuram Ve Boyutlar*. (Ed.: M. Akif Çukurçayır ve ve H. Tuğba Eroğlu.). *Yönetişim: Kuram, Boyutlar, Uygulama*, Konya: Çizgi Kitabevi.

Güneş, M., Beyazıt, E. (2012). *Yerel Gündem 21’den Kent Konseylerine- Ulusal Kentlerden Küresel Köylere*. Detay Yayıncılık: Ankara.

Habitat II (1996). *Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı*. , Erişim Tarihi: 20 Aralık 2020, .<https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/Ulusal%20Rapor%20ve%20Eylem%20Plan%C3%84%C2%B1.pdf>.

Kaplan, A. (1999). *Küresel Çevre Sorunları ve Politikaları*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları Tezler Dizisi:3.

Kastellioğlu, G. (2015). *Örneklerle Kent Konseylerinin 3 Temeli ve 3 Sorunu: Katılım, Demokrasi Ve Yönetişim*, II. Uluslararası Kent Konsey Sempozyumu, Bursa-Türkiye. 10-11 Nisan, 221-239.

Kaypak, Ş. (2011). *Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri*, I. Kent Konseyleri Sempozyumu, Bursa-Türkiye, 6-7 Mayıs 2011, 133-157.

Keleş, R.; Hamamcı, C.; Çoban, A. (2009). *Çevre Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kooiman, J. (1993). *Social-Political Governance: Introduction Modern Governance*. (Ed.: Jan Kooiman). *New Government-Society Interactions*. London: Sage Publications.

Parlak, B.; Sobacı, Z. (2012). *Ulusal ve Küresel Perspektifte Kamu Yönetimi: Teori ve Pratik*. Bursa: MKM Yayıncılık.

Resmi Gazete, 13.07.2005. Sayısı: 25874. Karar No: 5393. Belediye Kanunu.

Sobacı, M. Z. (2007). *Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler*. Yönetim Bilimleri Dergisi, 5(1), 219-235.

Soygüzel, H. (2015). *Kent Konseylerinin Arasında İletişim ve İşbirliği: Türkiye Kent Konseyleri Birliği Örneği*. PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 11(2), 1-24.

TBMM (2005). Belediye Kanunu Tasarısı, Erişim Tarihi: 7 Kasım 2020, <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1038.pdf>

Tekeli, İ. (1998). *Yerel Siyaset ve Demokrasi, Çoğulculuk, Sivil Toplum. Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri*, İstanbul: WALD.

TOKİ; IULA-EMME (1993). *Çevre ve Yerel Yönetim. Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi*. İstanbul: Kent Basımevi.

Uysal, B. (1984). *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi: İki Çimento Fabrikası Örneğinde Bir Deneme*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

WB (1989). *Sub-Saharan African: From Crisis to Sustainable Growth*. Washington D.C.: The World Bank.

Yalçın, A. Z. (2009). *Küresel Çevre Politikalarının Küresel Kamusal Mallar Perspektifinden Değerlendirilmesi*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(21), 288-309.

Yıldırım, A.; Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, F. M. (2011). *Mahalli İdarelerde Yönetişim ve Belediye Stratejik Planlarının İyi Yönetişim İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Ankara: Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

Yıldırım, K.; Ayna E. Y. (2018). *The Role Of Non-Governmental Organizations in Environmental Governance in Turkey*. Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 409-431.

